

Єфімов Володимир Веніамінович
доцент кафедри оперативно-розшукової
діяльності та спеціальної техніки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО НЕДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В АПК УКРАЇНИ

Стан національної безпеки України формує та відображає дієвість механізмів управління загрозами та небезпеками у різних сферах життя і діяльності українського суспільства і держави. Загрози та небезпеки національній безпеці й методи її забезпечення є спільними для забезпечення цих сфер. Окремим цікавим аспектом виступають напрями недержавного управління національною безпекою України у різних сферах суспільного життя, серед яких особливе місце займає протидія економічній злочинності в АПК України [1, с. 387].

Агропромисловий комплекс в Україні є одним із ключових секторів економіки – він формує 24% випуску продукції та 18% ВВП країни:

- продукція АПК становить 38,2% товарного експорту (у 2015 р. – це 14,6 млрд. дол. США – з I по IV групу УКТЗЕД), при цьому на країни Азії припадає 47,2% експорту вітчизняної агропромислової продукції, ЄС – 27,9%);

- з виробництва зернових культур та соняшникової олії Україна сьогодні входить у сімку світових лідерів;

- сільське господарство є найбільш стабільно працюючим сектором економіки. Так, сільськогосподарське виробництво в останні 10 років переважно демонструвало позитивну щорічну динаміку за винятком деяких років, коли переважали негативні фактори впливу природно-кліматичних умов.

Загалом даний сектор економіки виступав своєю опорою для економіки України у складні кризові роки. Прикладом є 2008 та 2013 роки, коли більшість видів економічної діяльності демонстрували падіння виробництва, але саме завдяки зростанню сільськогосподарського виробництва Україна зберігала позитивну динаміку ВВП (у 2008 році зростання ВВП становило 2,2%, з яких 1,1% в.п. було забезпечено збільшенням сільськогосподарського виробництва на 17,1%; у 2013 році – ВВП на нульовому рівні при збільшенні сільськогосподарського виробництва на 13,6% (позитивний внесок на рівні 1% в.п.). В цілому за період з 2007 по 2015 роки сільськогосподарське виробництво зросло на 44,8%, в той час як ВВП зменшився на 19,6% [2].

Якщо розглядати співвідношення цих показників розвитку з показниками інших вітчизняних галузей економіки, яким також надавалися державні преференції розвитку, зокрема з гірничо-металургійним комплексом, де Україна, як і в сфері агропромислового комплексу, займає

провідне місце на світовому ринку сталі (входила в топ-10 основних виробників сталі), то за період з 2007 по 2015 роки мало місце падіння обсягів металургійного виробництва на 47,2%, виробництва коксу та коксопродуктів – на 44,1%, добування металевих руд – на 9% [2].

Недержавне управління національною безпекою України у сфері економіки відіграє ключову роль у забезпеченні національної безпеки України. Впливу загроз національній безпеці України у сфері економіки найбільш піддані:

1. кредитно-фінансова система;
2. автоматизовані системи, що забезпечують діяльність особи і суспільства у сфері економіки;
3. системи бухгалтерського обліку підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності;
4. системи збору, оброблення, збереження і передачі фінансової, біржової, податкової, митної інформації та інформації про зовнішньоекономічну діяльність підприємств будь-якої форми власності [1, с. 387].

Побудова ринкових відносин в економіці викликала появу на внутрішньому українському ринку товарів та послуг численних вітчизняних та зарубіжних комерційних структур виробників та споживачів засобів і систем забезпечення безпеки. Непідконтрольна діяльність цих структур зі створення і налагодження діяльності систем безпеки створює реальну загрозу національній безпеці України в економічній сфері. Схожі загрози виникають при безконтрольному залученні іноземних фірм до створення подібних систем, оскільки при цьому складаються сприятливі умови для несанкціонованого доступу до конфіденційної економічної інформації і для контролю за процесами її передачі й оброблення з боку іноземних спецслужб [1, с. 387].

На думку фахівців, дієвими заходами, що дозволяють забезпечити національну безпеку України підприємствами недержавної форми власності, у сфері економіки є:

5. побудова і розвиток внутрішнього ринку безпеки;
6. сприяння в організації та здійсненні державного та недержавного контролю за створенням і розвитком ринку безпеки;
7. розроблення національних сертифікованих засобів і систем безпеки і впровадження їх у практику забезпечення національної безпеки України;
8. подання відповідно до чинного законодавства пропозицій з удосконалення нормативної правової бази, яка регулює відносини у сфері економіки;
9. удосконалення методів відбору, підготовки та перепідготовки персоналу для роботи в системах безпеки державної і недержавної форм власності;
10. випереджувальний розвиток наукоємних високотехнологічних виробництв у галузі безпеки;
11. участь у захисті внутрішнього ринку від недобросовісного імпорту, продукції, яка може завдати шкоди національним виробникам, здоров'ю людей та навколишньому природному середовищу;
12. розвиток експортного потенціалу високотехнологічної продукції, поглиблення інтеграції у світову економічну систему та активізація участі в міжнародних економічних і фінансових організаціях [1, с. 388].

У ході протидії злочинам, зокрема корупційним, фахівцями виділяються

три форми взаємодії з громадськістю. Перша форма базується на активності представників трудових колективів, громадських організацій, органів громадського територіального самоврядування та різних контролюючих громадських формувань, які, виходячи зі статутних положень і морального обов'язку, за власною ініціативою беруть участь у негайному припиненні різних суспільно небезпечних кримінальних правопорушень, в усуненні причин зазначених правопорушень та здійсненні інших профілактико-виховних заходів. Друга форма – взаємодія з громадськістю, яка виникає і здійснюється за ініціативою працівників правоохоронних органів. У разі потреби вони самі звертаються до трудових колективів, громадських організацій і громадян, визначають характер конкретної допомоги, яку необхідно від них одержати під час проведення різних слідчих та розшукових дій, з'ясування особи правопорушника і здійснення заходів протидії. Третя форма взаємодії з громадськістю пов'язана з участю працівників правоохоронних органів у комплексних загальнопрофілактичних заходах, що проводяться у межах окремих міст, районів та інших адміністративно-територіальних регіонів. Комплексний характер заходів, які охоплюють різні рівні і прояви життєдіяльності людей, а також погодженість дій загальних і спеціальних суб'єктів запобігання досягається завдяки координації їх роботи [3].

Без формування у громадськості активної позиції із запобігання і протидії злочинності всі способи запобігання стануть фікцією. Основними напрямками діяльності суб'єктів громадянського суспільства на сучасному етапі в нашій державі визнаються такі:

- 1) проведення просвітницької роботи серед населення про механізм запобігання корупції;
- 2) проведення люстрації як заборони посадовим особам, які скомпрометували себе (вчинили корупційні правопорушення), впродовж певного часу або пожиттєво працювати на публічній службі;
- 3) представлення громадських інтересів при прийнятті рішень органом законодавчої влади;
- 4) залучення громадян до участі в процесах правозастосування, що здійснюється органами виконавчої і судової влади;
- 5) покращення ситуації щодо прозорості й підзвітності органів влади перед громадянами (у тому числі через безпосереднє спілкування з громадою, а не через засоби масової інформації) тощо [4].

Як підсумок, необхідно підтримати існуючу думку серед фахівців, що в умовах сьогодення доречною є законодавча деталізація механізмів активної участі громадськості у державних справах, яка ґрунтується на партнерстві головних виробників політики та організацій громадянського суспільства, де активну участь визнають як виконання доручень органів влади, відповідальних за вироблення державної політики, неурядовими організаціями у процесі вироблення державної політики.

1. Ліпкан В.А. Національна безпека України : навч. посіб. / В.А. Ліпкан. – К. : Кондор, 2008. – 552 с.

2. Нова державна підтримка агропромислового комплексу – шлях в нікуди [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukr.lb.ua/economics/2016/04/07/332278_nova_derzhavna_pidtrimka.html.

3. Козлюк Л.Г. Антикриміногенний потенціал громадського контролю у протидії корупційній злочинності у сфері охорони довкілля / Л.Г. Козлюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/53757/%cb>.

4. Клімова С. Громадський контроль як спосіб запобігання корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ap.gov.ua/userfiles/file/Academia2016/sb_conf/konf5.pdf.

Єфімова Інна Веніамінівна

доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
Університету митної справи та фінансів,
кандидат юридичних наук

ЩОДО ПРАВОВОЇ ЗАХИЩЕНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ МИТНИЦІ ПІДРОЗДІЛАМИ ВЛАСНОЇ БЕЗПЕКИ ДФС УКРАЇНИ

Працівники митниці здійснюють постійну протидію злочинності, пов'язаній з контрабандою та порушенням митних правил на всій митній території України. Їх професійна діяльність супроводжується ризиком для життя. У сучасних умовах, коли багато суб'єктів підприємницької діяльності намагаються обійти закон, не сплачувати митні збори, використовуючи при цьому будь-які протиправні методи, працівники митниці при протидії зазначеним злочинам стикаються із значним спротивом. Саме тому особиста безпека працівників митниці має велике значення в їх професійній діяльності.

Для того, щоб працівники митниці успішно захищали права і свободи громадян, їм необхідно професійно захищати самих себе, а для цього потрібно знати відповідне законодавство, бути фізично й технічно підготовленими, вміло і сумлінно виконувати свої обов'язки, бути впевненими, що їх добросовісна праця буде належним чином оцінена, а честь, гідність, здоров'я та майно їх особисто та їх близьких надійно захищені [1].

Підвищенню правового захисту сприятиме відсутність інформаційних перешкод та інформаційних перевантажень. Якість правового захисту може залежати від функціонального стану працівника.

Існують зовнішні та внутрішні рівні небезпеки у діяльності працівників митниці [2, с. 286-291]. Перші пов'язані з особливостями зовнішнього середовища, а другі – з характером, змістом, режимом діяльності тощо. Вирішення проблеми забезпечення правової захищеності передбачає пошук та визначення суттєвих факторів, що впливають на захищеність і залежать від працівників.

Важливою умовою правової захищеності працівників митниці є їх законні дії. Вивчення питань правового захисту показало, що неможливо усунути небажані наслідки тільки створюючи безпечні умови, адже працівники митниці часто самі стають причинами порушень закону.

Окремі гарантії правової захищеності працівників митниці не сформульовано та не розкрито по суті, зокрема: 1) гарантія виконання законних вимог працівника митниці; 2) гарантія законності діяльності працівника митниці; 3) гарантія обґрунтованості митного втручання; 4) гарантія довіри працівнику митниці; 5) гарантія примусового здійснення законних вимог працівника митниці; 6) відповідальність за протидію законній діяльності працівника